

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЧЕРНІГІВСЬКИЙ КОЛЕГІУМ»
імені Т.Г. ШЕВЧЕНКА

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

КАФЕДРА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

Методичні рекомендації з дисципліни

«СОЦІОЛОГІЯ ВИХОВАННЯ»

для спеціальності:

«Соціологія», «Соціальна робота», «Соціально-виховні відносини»

(бакалаврат)

денна, заочна форма навчання

Чернігів 2019

УДК 37.015.3
ББК Ю 740
Г 82

Грищенко С. В. Соціологія виховання: методичні рекомендації для студентів бакалаврату психолого-педагогічного факультету Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка (спеціальність «Соціологія», «Соціальна робота», «Соціально-виховні відносини»). Денна, заочна форма навчання. 2-ге вид. Чернігів: НУЧК, 2019. 32 с.

Рецензент: кандидат педагогічних наук, професор Л.М. Завацька

Рекомендовано до друку
кафедрою соціальної педагогіки
психолого-педагогічного факультету
протокол № 9
27 червня 2016 р.

© Грищенко С. В., 2019

© Національний університет «Чернігівський
колегіум» імені Т.Г. Шевченка., 2019

ЗМІСТ

1. Опис навчальної дисципліни.....	4
2. Мета та завдання навчальної дисципліни.....	4
3. Структура навчальної дисципліни.....	5
4. Короткий зміст лекцій.....	7
5. Критерії оцінювання знань студентів за кредитно-модульною системою.....	13
6. Теми практичних занять.....	13
7. Індивідуальні завдання.....	17
8. Завдання для самостійної роботи.....	18
9. Екзаменаційні питання.....	18
10. Контрольні тести.....	19
11. Список використаних джерел.....	29
12. Глосарій.....	30

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань Соціологія, Соціальна робота (шифр і назва)	Нормативна, Дисципліна за вибором	
	Напрямок підготовки «Соціологія», «Соціальна робота» (Соціально-виховні відносини) (шифр і назва)		
Модулів – 1	спеціальність «Соціологія» «Соціальна робота» (Соціально-виховні відносини)	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 3		3, 1-й	3, 1-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання (назва)		Семестр	
Загальна кількість годин – 120		5, 1 -й	5, 1-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 8	Кваліфікація: Бакалавр з соціальної роботи	18 год.	год.
		Практичні, семінарські	
		12 год.	год.
		Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота	
		90 год.	год.
		Модульна робота: год.	
Вид контролю: екзамен			

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 30/90

для заочної форми навчання –

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: сформувати у майбутніх спеціалістів систему знань, вмінь та навичок, необхідних для забезпечення виконання завдань та організації професійної діяльності в якості фахівця соціальної сфери.

Завдання:

- ознайомити з основними категоріями та поняттями дисципліни «Соціологія

виховання»;

- дати уявлення про об'єкт, предмет, місце соціології виховання в системі соціологічних знань;
- сформуванати загальну характеристику поведінки і діяльності людини в системі зв'язків з навколишньою природою і соціальним середовищем;
- розкрити механізми та регулятори поведінки у взаємодії з вихованням;
- дослідити сутність адаптації і соціалізації людини, роль виховання в цих процесах.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати:

- методологічні основи дисципліни «Соціологія виховання»;
- сутність виховання з соціологічної точки зору;
- основні соціологічні теорії виховання;

вміти:

- визначати мету, завдання, об'єкт і предмет дисципліни «Соціологія виховання»;
- оперувати основними категоріями і поняттями, методами соціології виховання;
- коректувати свою професійну діяльність.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього						усього					
л		п	лаб.	м.р.	с.р.	л		п	лаб.	м.р.	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи соціології виховання												
Тема 1. Соціологія виховання як наука												
Тема 2. Соціологічні методи вивчення процесу виховання												
Тема 3. Виховання як соціальний феномен: сутність, структура і функції												
Разом за змістовим модулем 1												

Змістовий модуль 2. Системно-структурний підхід до механізмів та регуляторів поведінки людини у взаємодії з вихованням												
Тема 1. Людина як об'єкт-суб'єкт виховання												
Тема 2. Системно-структурний підхід до розуміння соціальних механізмів поведінки людини												
Тема 3. Навколишнє середовище як простір виховання												
Разом за змістовим модулем 2												
Змістовий модуль 3. Сутність адаптації і соціалізації людини												
Тема 1. Соціалізація людини: сутність, моделі, основні етапи												
Тема 2. Виховання як елемент механізму адаптивно-розвиваючої соціалізації												
Разом за змістовим модулем 3												
Усього годин	120	18	12				90					

4. Короткий зміст лекцій
Змістовий модуль і. Теоретичні основи соціології виховання
ЛЕКЦІЯ № 1

Тема: Соціологія виховання як наука

План

1. Соціологія як наука: об'єкт і предмет дослідження, місце в системі знань про людину.
2. Виникнення, основні етапи і напрямки розвитку соціології виховання.
3. Соціологічні проблеми виховання.
4. Місце соціології в підготовці вчителів.

Література

1. Аза Л. А. Воспитание как философско-социологическая проблема. Київ: Наукова думка, 1993.
2. Арон Р. Этапы развития социологической мысли. Москва: Прогресс. универс, 1993.
3. Гурова Р. Г. Социологические проблемы воспитания. Москва: Педагогика, 1981.
4. Кухтевич Т. Н. Социология воспитания. Москва: Изд-во МГУ, 1989.
5. Лукашевич Н. П. Социология воспитания: краткий курс лекцій. Київ: МАУП, 1996.
6. Лукашевич Н. П. Соціалізація. Виховні механізми і технології: навч. метод. посібник. Київ: ІЗМН, 1998.
7. Смелзер Н. Социология. *Пер. с англ.* Москва: Феникс, 1994.
8. Система социологического воспитания. Авт.-сост. Щекин Г. В. Київ: МАУП, 1995.
9. Сірий Є. В. Соціологія : загальна теорія, історія розвитку, спеціальні та галузеві теорії: навч. посіб. Київ: Атіка, 2004. 480 с.
10. Хоружа Л. Л. Соціологія виховання: навч.-метод. посіб. Київ: Київськ. Ун-т імені Бориса Грінченка, 2010.
11. Щепанский Я. Элементарные понятия социологии. Москва: Прогресс, 1969.

ЛЕКЦІЯ № 2

Тема: Соціальні характеристики виховання

План

1. Виховання як соціальний феномен.
2. Соціальні характеристики виховання.
3. Соціальна система виховання, її основні елементи і функції.
4. Основні характеристики виховання:
 - а) як соціальної взаємодії;
 - б) як соціальної організації;
 - в) як соціального інституту;
 - г) як соціального процесу.

Література

1. Аза Л. А. Воспитание как философско-социологическая проблема. Київ: Наукова думка, 1993.

2. Арон Р. Этапы развития социологической мысли. Москва: Прогресс. универс, 1993.
3. Гурова Р. Г. Социологические проблемы воспитания. Москва: Педагогика, 1981.
4. Кравченко Т. В. Сучасні характеристики соціалізації. *Педагогіка і психологія. Вісник АПН України*. Київ, 2007. № 3. С. 11–19.
5. Лукашевич М. П. Соціалізація. Виховні механізми і технології: навч. - метод. посібник. Київ: ІЗМН, 1998. 112 с.
6. Пеньков Е. М. Социальные нормы : управление, воспитание, поведение. Москва: Высш. шк., 1990.
7. Система социологического воспитания. Авт.-сост. Щекин Г. В. Київ: МАУП, 1995.
8. Сорокин П. А. Доступный учебник по социологии : статьи разных лет. Москва: Наука, 1994.
9. Філософський словник соціальних термінів. Харків: «Корвін», 2002. С. 540.

ЛЕКЦІЯ № 3

Тема: Системно-структурний підхід до розуміння соціальних механізмів поведінки людини

Перші 2 години

План

1. Гуманітарні науки про поведінку людини.
2. Закономірності впливу спадковості на поведінку людини.
3. Соціально-психічні фактори поведінки людини.
4. Структурні елементи людини як багаторівневої живої системи.

Література

1. Аза Л. А. Воспитание как философско-социологическая проблема. Київ: Наукова думка, 1993.
2. Андреева Г. А. Социальная психология. Москва, 1980.
3. Арон Р. Этапы развития социологической мысли. Москва: Прогресс. универс, 1993.
4. Гурова Р. Г. Социологические проблемы воспитания. Москва: Педагогика, 1981.
5. Журавський В. С., Родіонов М. К., Жилияєв І. Б. Україна на шляху до інформаційного суспільства. *Національний технічний ун-т України "Київський політехнічний ін-т"*. Згуровський М. З. (заг. ред.). Київ: Політехніка, 2004. 482 с.
6. Кіммель М. Гендероване суспільство. Київ: Сфера, 2003. 490 с.
7. Пеньков Е. М. Социальные нормы : управление, воспитание, поведение. Москва: Высш. шк., 1990.
8. Система социологического воспитания. Авт.-сост. Щекин Г. В. Київ: МАУП, 1995.
9. Смелзер Н. Социология. *Пер. с англ.* Москва: Феникс, 1994.
10. Сорокин П. А. Доступный учебник по социологии : статьи разных лет. Москва: Наука, 1994.

11. Социология. Осипов Г. В. (руководитель авт. кол.), Коваленко Ю. П., Щипаков Н. Н., Яновский Р. Г. Москва: Мысль, 1990.

ЛЕКЦІЯ № 4

Тема: Системно-структурний підхід до розуміння соціальних механізмів поведінки людини

Другі 2 години

План

1. Взаємозв'язок освіти і виховання особистості.
2. Самовиховання та самовдосконалення – вищий щабель розвитку особистості.
3. Вплив атмосфери сімейного життя на процес і результат виховання особистості.

Література

1. Аза Л. А. Воспитание как философско-социологическая проблема. Київ: Наукова думка, 1993.
2. Андриюшенко В. А. Проблеми трансформації освіти в Україні: пошук нових підходів. *Структура освіти в регіоні : проблеми оптимізації: мат. міжнар. наук.-практ. конф.* Харків, 1996.
3. Бех І. Д. Особистісно-зорієнтоване виховання. Київ. 1998. 204 с.
4. Боришевський М. І. Сім'я ростить громадянина. Київ. 1982. 102 с.
5. Ващенко Г. Виховний ідеал: Підручник для педагогів, виховників, молоді і батьків. Полтава: Ред. газ. «Полтавський вісник», 1994. 192 с.
6. Вишневецький О. І. Сучасне українське виховання. Львів, 1996. 238 с.
7. Духовність і моральні цінності сучасної української молоді : аналітична доповідь. *Поточ. арх. Укр. ін-ту соц. дослідж.* Київ, 1998.
8. Ильинский И. О спасительной роли образования. Москва, 1998.
9. Карпенко М. П., Московцев А. Г. Международная академическая мобильность в свете применения современных дистанционных технологий образования. *Структура освіти в регіоні : проблеми оптимізації: мат. міжнар. наук.-практ. конф.* Харків, 1996.
10. Корецька А. Соціальне середовище як об'єктивний чинник формування особистості в контексті державотворення. *Вища освіта України. Теоретичний та науковометодичний часопис.* 2003. № 1 (7). С. 66–71.
11. Система социологического воспитания. Авт.-сост. Щекин Г. В. Київ: МАУП, 1995.
12. Сорокин П. А. Доступный учебник по социологии : статьи разных лет. Москва: Наука, 1994.

Змістовий модуль 2. Системно-структурний підхід до механізмів та регуляторів поведінки людини у взаємодії з вихованням

ЛЕКЦІЯ № 5

Тема: Людина як об'єкт-суб'єкт виховання

Перші 2 години

План

1. Особистість у науках про виховання.
2. Погляди на природу людини.

Література

1. Гошовська В. А., Ільчук Л. І. Людина як суб'єкт і об'єкт соціальних відносин : навч.-метод. матеріали. Уклад. Стрілецька Ю. В. Київ: НАДУ, 2013. 80 с.
2. Система социологического воспитания. Авт.-сост. Щекин Г. В. Київ: МАУП, 1995.
3. Скомаровський В. Людина, суспільство, національна держава у вимірі сучасних цивілізаційних вимог. *Політологічний вісник. зб. наук. праць*. Київ: «ІНТАС», 2009. Вип. 40. С. 161–175.
4. Социологический справочник. Под общ. ред. Воловича В. И. Київ: Политиздат Украины, 1990.
5. Социология. Осипов Г. В. (руководитель авт. кол.), Коваленко Ю. П., Щипаков Н. Н., Яновский Р. Г. Москва: Мысль, 1990.
6. Соціологія: курс лекцій. За заг. ред. Безродного В. Ф. Київ: ІСДОУ, 1991.
7. Хомич П. И. Человек живая система : естественнонаучный и философский анализ. Минск: Беларусь, 1989.
8. Сливка С. С. Філософія права: навч. посіб. Київ: Атіка, 2012. 256 с.

ЛЕКЦІЯ № 6

Тема: Людина як об'єкт-суб'єкт виховання

Другі 2 години

План

1. Взаємозв'язок освіти і виховання особистості.
2. Самовиховання та самовдосконалення – вищий щабель розвитку особистості.
3. Вплив атмосфери сімейного життя на процес і результат виховання особистості.

Література

1. Аза Л. А. Воспитание как философско-социологическая проблема. Київ: Наукова думка, 1993.
2. Андрущенко І. Творча діяльність як основа формування естетичної культури особистості. *Рідна школа*. 2005. № 8. С. 43–45.
3. Андриющенко В. А. Проблеми трансформації освіти в Україні: пошук нових підходів. *Структура освіти в регіоні : проблеми оптимізації: мат. міжнар. наук.-практ. конф.* Харків, 1996.
4. Гурова Р. Г. Социологические проблемы воспитания. Москва: Педагогика, 1981.
5. Духовність і моральні цінності сучасної української молоді : аналітична доповідь. *Поточ. арх. Укр. ін-ту соц. дослідж.* Київ, 1998.
6. Ильинский И. О спасительной роли образования. Москва, 1998.
7. Карпенко М. П., Московцев А. Г. Международная академическая мобильность в свете применения современных дистанционных технологий образования. *Структура освіти в регіоні : проблеми оптимізації: мат. міжнар. наук.-практ. конф.* Харків, 1996.
8. Освіта - шлях до самореалізації людини і розвитку суспільства. *Соціальний захист*. 2007. № 9. С. 7–8.
9. Кухтевич Т. Н. Социология воспитания. Москва: Изд. МГУ, 1989.
10. Система социологического знания: учебное пособие. Авт. сост. Щекин Г. В. Київ: МАУП, 1995.

11. Смелзер Н. Социология. *Пер. с англ.* Москва: Феникс, 1994.
12. Социология. Осипов Г. В. (руководитель авт. кол.), Коваленко Ю. П., Щипаков Н. Н., Яновский Р. Г. Москва: Мысль, 1990.

ЛЕКЦІЯ № 7

Тема: Навколишнє середовище як простір виховання

План

1. Взаємодія людини з навколишнім середовищем.
2. Природне середовище як природні умови виховання.
3. Особливості впливу соціального середовища на виховання.

Література

1. Аза Л. А. Воспитание как философско-социологическая проблема. Київ: Наукова думка, 1993.
2. Бех І. Д. Виховання особистості: У 2-х кн. Київ: Либідь, 2003. Кн. 2: Особистісно орієнтований підхід: науково-практичні засади. 2003. 344 с.
3. Богиніч О. Л., Беленька Г. В. Природа і рух: посібник для батьків дошкільнят та соціальних педагогів. Під заг. ред. Чередниченко С. *Ін-т розвитку інтелекту дитини (ІРІД), Дитячий Фонд Об'єднаних Націй (ЮНІСЕФ), Держ. комітет України у справах сім'ї та молоді.* Київ: Кобза, 2003. 192 с.
4. Кравченко С. М., Костицький М. В. Екологічна етика і психологія людини. Львів: Світ, 1991. 104 с.
5. Социологический словарь. Сост. Елеуков А. Н., Шульга К. В. Минск: Университетское образование, 1991.
6. Социологический справочник. Под общ. ред. Воловича В. И. Київ: Политиздат Украины, 1990.
7. Харчев А. Г. Социология воспитания. Москва: Политиздат, 1990.
8. Хомич И. И. Человек – живая система : естественнонаучный и философский подход. Минск: Беларусь, 1989.

Змістовий модуль 3. Сутність адаптації і соціалізації людини

ЛЕКЦІЯ № 8

Тема: Соціалізація людини: сутність, моделі і основні етапи.

План

1. Розвиток наукових поглядів на сутність соціалізації людини.
2. Сучасні моделі соціалізації.
3. Етапи і рівні соціалізації людини.
4. Стадії соціалізації людини.
5. Соціалізація людини як взаємодія індивіда із зовнішнім світом.
6. Педагогічна акмеологія – наука про досягнення професіоналізму педагога.

Література

1. Авер'янова Г. М., Дембицька Н. М. Особливості соціалізації молоді в умовах трансформації суспільства. Київ: ППП, 2005. 307 с.
2. Андрущенко В. П., Михальченко М. І. Сучасна соціальна філософія: курс лекцій. Київ: Генеза, 1996. 368 с.
3. Кон И. С. НТР и проблема социализации молодежи. Москва: Знание, 1987.
4. Кравченко Т. Соціалізація дітей шкільного віку у взаємодії сім'ї і школи:

монографія. Київ: Фенікс, 2009. 416 с

5. Молодежь: проблемы формирования и воспитания. Москва: Молодая гвардия, 1978.

6. Пірог Л. А. Посібник до вивчення курсу «Соціалізація та самоорганізація особистості». Дніпро: РВВ ДНУ, 2013. 24 с.

ЛЕКЦІЯ № 9

Тема : Виховання як елемент механізму адаптивно-розвиваючої соціалізації

План

1. Адаптація як універсальна форма взаємодії людини з навколишнім середовищем.
2. Адаптивно-розвиваюча соціалізація і виховання в життєдіяльності людини.

Література

1. Айдаралиев А. А., Максимов А. Л. Адаптация человека к экстремальным условиям : опыт прогнозирования. Ленинград: Наука, 1988.

2. Калайков И. Цивилизация и адаптация. Москва: Прогресс, 1984.

3. Лукашевич Н. П. Производственная адаптация молодежи: сущность, структура, функции. Київ: Изд-во УСХА, 1990.

4. Лукашевич Н. П. Теория социализации как методологическая основа социальной работы с молодежью. *Молодежная политика: опыт, проблемы, перспективы*. Київ: УНИИПМ, 1992.

5. Философские проблемы теории адаптации. Под ред. Царедворцева Г. И. Москва: Мысль, 1975.

6. Милославова И. А. Адаптация как социально-психологическое явление. *Социальная психология и философия*. 1973. Вып. 2. С. 116–118.

7. Фурман А. Психодіагностика особистісної адаптованості: наукове видання. Тернопіль: Економічна думка, 2000. 197 с.

ЛЕКЦІЯ № 10

Тема : Виховання як елемент механізму адаптивно-розвиваючої соціалізації

План

Другі дві години

1. Адаптація як важливіша проблема педагогіки вищої освіти.
2. Адаптація як соціально-психологічне явище.

Література

1. Айдаралиев А. А., Максимов А. Л. Адаптация человека к экстремальным условиям : опыт прогнозирования. Ленинград: Наука, 1988.

2. Калайков И. Цивилизация и адаптация. Москва: Прогресс, 1984.

3. Лукашевич Н. П. Производственная адаптация молодежи: сущность, структура, функции. Київ: Изд-во УСХА, 1990.

4. Лукашевич Н. П. Теория социализации как методологическая основа социальной работы с молодежью. *Молодежная политика: опыт, проблемы, перспективы*. Київ: УНИИПМ, 1992.

5. Милославова И. А. Адаптация как социально-психологическое явление. *Социальная психология и философия*. 1973. Вып. 2. С. 116–118.

6. Левківська Г. П., Сорочинська В. Є., Штифурак В. С. Адаптація

першокурсників в умовах вищого закладу освіти: навч. посібник. Київ, 2001. 128 с.

7. Лукашевич Н. П. Социология воспитания: краткий курс лекций. Київ: МАУП, 1996. 180 с.

5. Критерії оцінювання знань студентів за кредитно-модульною системою:

а) робота на лекції (за курс) (активність роботи, написання конспектів) (1 бал за кожну лекцію) 9 балів;

б) робота на практичному занятті:

- усна відповідь на практичному занятті до 10 балів
- активність (доповнення, запитання) 1-2 бали
- індивідуальне письмове завдання до 15 балів

в) самостійна робота до 10 балів

Робота на лекціях оцінюється за такими критеріями: повнота написання конспектів, грамотність, охайність. Наявність усіх компонентів лекцій дозволяє оцінити роботу на лекційних заняттях до 14 балів. За відсутності конспекту окремих лекцій або недостатньо повне відображення лекційного матеріалу у конспекті 1-5 бали.

Робота на практичному занятті оцінюється за такими критеріями: 10 балів – студент у повному обсязі опрацював програмовий матеріал, має глибокі та міцні знання, упевнено оперує набутими знаннями, робить аргументовані висновки; 5-8 балів – студент вільно володіє навчальним матеріалом, може узагальнювати та застосовувати набуті знання, відповідь містить незначні неточності; 3-5 балів – студент може відтворити основні положення програмового матеріалу, його відповідь неповна; 2-3 бали – відповідь неповна, містить багато неточностей, головний зміст питання не розкрито, студент має лише приблизне уявлення про питання, що розглядається на занятті.

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Соціологія виховання як наука	2
2.	Виховання як соціальний феномен: сутність, структура і функції	2
3.	Людина як об'єкт - суб'єкт виховання	2
4.	Системно-структурний підхід до розуміння соціальних механізмів поведінки людини	2
5.	Виховання як елемент механізму адаптивно-розвиваючої соціалізації	4
	Разом:	12

ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ

Практичне заняття № 1

Тема: Соціологія виховання як наука

План

Теоретична частина

1. Соціологія виховання як наука: об'єкт, предмет дослідження, місце в системі знань про людину.
2. Виникнення, основні етапи і напрямки розвитку соціології виховання.
3. Соціологічні проблеми виховання.
4. Місце соціології у підготовці вчителів.

Індивідуальні завдання:

1. Анотація статті Лукашевича М.П. (письмово).
2. Соціологічні проблеми виховання (літ. 1, 5) (письмово).

Література

1. Гурова Р. Г. Социологические проблемы воспитания. Москва: Педагогика, 1981.
2. Лукашевич М. П. Про місце соціології у підготовці вчителів. *Рідна школа*. 1993. № 3.
3. Мойсеюк Н. Є. Педагогіка : навч. посіб. 4-те вид., допов. Київ: Кондор, 2007. 656 с.
4. Филиппов Ф. Р. Социология воспитания. *Социология*. Т. 2. Словарь – справочник. Отв. ред. Осипов Г. В. Москва: Наука, 1990.
5. Харчев А. Г. Социология воспитания. Москва, 1990. 220 с.

Практичне заняття № 2

Тема: Соціологічні методи вивчення процесу виховання

План

1. Основні методи соціолого-педагогічних досліджень: спостереження, опитувальники, соціальний експеримент і аналіз документів. Специфіка застосування.
2. Метод спостереження: сутність методу, вимоги при проведенні спостереження. Види спостережень, які застосовуються у сфері виховання. Переваги і недоліки методу спостереження.
3. Опитувальники (інтерв'ю, анкетування). Вимоги до методу.
4. Соціометрія. Сутність методу. Переваги і недоліки методу.
5. Аналіз документів: сутність методу.
6. Соціальний експеримент: сутність методу, його переваги і недоліки. Основні види соціолого-педагогічного експерименту.

Література

1. Коваленко А. Б., Корнев М. Н. Соціальна психологія: підручник. Київ: Мікрос-СВС, 2006. 400 с.
2. Лукашевич Н. П. Социология воспитания: краткий курс лекций. Київ: МАУП, 1996. С. 28–42.
3. Практикум по социологии. Москва: Наука, 1982.

4. Пілюшенко В. Л., Шкрабак І. В., Славенко Е. І. Наукове дослідження: організація, методологія, інформаційне забезпечення: навчальний посібник. Київ: Лібра, 2004. 344 с.
5. Цехмістрова Г. С. Методологія наукових досліджень: навчальний посібник. Київ: Видав. дім «Слово», 2008. 280 с.

Практичне заняття № 3

Тема: Соціальні характеристики виховання

План

1. Назвати і розкрити основні характеристики виховання:
 - а) як соціальної взаємодії;
 - б) як соціальної організації;
 - в) як соціальний інститут;
 - г) як соціальний процес.
2. Визначити, що таке соціальний феномен і обґрунтувати чи відноситься виховання до соціальних феноменів.
3. Дати визначення вихованню із соціологічної точки зору.
4. Виховання як соціальна система, її основні елементи і функції.

Література

1. Гурова Р. Г. Социологические проблемы воспитания. Москва: Педагогика, 1981.
2. Ковбас Б., Костів В. Родинна педагогіка: У 3-х тт. Т. 2. Основи родинного виховання. Івано-Франківськ, 2006. 288 с.
3. Кухтевич Т. Н. Социология воспитания. Москва: Изд-во МГУ, 1989.

Практичне заняття № 4

Тема: Системно-структурний підхід до досліджень поведінки людини

План

I. Теоретична частина

1. Підходи до вивчення поведінки людини філософії, педагогіки, психології, соціальної психології, соціології.
2. Назвати основні соціологічні теорії людської поведінки та коротко охарактеризувати їх.
3. Суть системно-структурного підходу до досліджень поведінки людини. Обґрунтувати його перевагу для соціологічних досліджень проблем виховання.

II. Практична частина

Завдання

1. Показати різницю в підходах до вивчення поведінки людини з позиції гуманітарних наук (філософії – психології; педагогіки – психології; соціальної психології – соціології).

Література

1. Буева Л. П. Человек: деятельность и общение. Москва: Мысль, 1978.
2. Лукашевич Н. П. Социология воспитания: краткий курс лекций. Київ: МАУП, 1996. 180 с.
3. Пальчевський С. С. Соціальна педагогіка: навчальний посібник Київ: Кондор, 2005. 560 с.
4. Сорокин П. А. Общедоступный учебник социологии: статьи разных лет. Москва: Наука, 1994.
5. Социология : словарь-справочник : отдельные отрасли социологического знания. Т. 2. Москва: Наука, 1990.

Практичне заняття № 5

Тема: Процес виховання і навколишнє середовище

План

I. Теоретична частина

Перші дві години

1. Визначити, що собою являє навколишнє середовище і розкрити сутність основних взаємодій людини з навколишнім середовищем.
2. Пояснити, чим обумовлена необхідність переходу у взаємодії людини з навколишнім світом.
3. Захист індивідуальних завдань.

Література

1. Батліна Л. В. Теоретичні основи пізнання людини як особистості : Моногр. Запоріжжя : Дике поле, 2005. 248 с.
2. Депутат О. П., Коваль І. В., Мужик І. С. Цивільна оборона: навчальний посібник. За ред. полковника Франчука В. С. Львів: Афіша, 2000. 336 с.
3. Миценко І. М. Забезпечення життєдіяльності людини в навколишньому середовищі: Кіровоград, 1998, 292 с.
4. Социологический справочник. Под общ. ред. Воловича В. И. Київ: Политиздат Украины, 1990.

Практичне заняття № 6

Тема: Процес виховання і навколишнє середовище

План

I. Теоретична частина

Другі дві години

1. Особливості впливу природного середовища на виховання.
2. Специфіка впливу на процес виховання соціального середовища.
3. Захист індивідуальних завдань.

II. Практична частина

Знайти і законспектувати питання, що стосуються теми у посібниках:

1. Соціологія: курс лекцій: навч. посібник. За ред. Пічі В. М. Львів, 2002. 312 с.
2. Социология и современность. Ред. кол. : Константинов Ф. В. и др. У 2-х тт. Москва, 1977.
Т. 1. 1977. 424 с.
Т. 2. 1977. 439 с.

Література

1. Лукашевич Н. П. Социология воспитания: краткий курс лекций. Київ: МАУП, 1996. С. 105–127.
2. Социологический справочник. Под общ. ред. Воловича В. И. Київ: Политиздат Украины, 1990.
3. Харчев А. Г. Социология воспитания. Москва, 1990. 220 с.
4. Чарноушек М. Психология жизненной среды. Москва: Мысль, 1989.

7. Індивідуальні завдання

СКЛАСТИ:

1. Словник термінів з соціології виховання.
2. Бесіду на тему: Сутність соціалізації людини.
3. Скласти три завдання для самостійної роботи з соціології виховання.
4. Письмово розкрити сутність виховання як елементу механізму адаптивно-розвиваючої соціалізації.
5. Охарактеризувати особистісні якості куратора як вихователя та організатора навчально-виховного процесу ЗВО.
6. Письмову характеристику навколишнього середовища як простору виховання.
7. Розробити пам'ятку щодо вимог до унаочнення, яке використовується під час викладання соціології виховання.
8. Письмово бесіду на тему: «Найважливіші умови і засоби забезпечення процесу виховання у сучасному українському суспільстві».
9. Презентувати пакет унаочнення до лекції чи практичного заняття з дисципліни соціологія виховання (за вибором).
10. Створити банк тем різних організаційних форм позанавчальної діяльності студентів – майбутніх соціологів, соціальних працівників.
11. Запропонувати тези доповіді на наукову студентську конференцію на тему: «Реалізація принципів соціології виховання у підготовці майбутніх соціологів, соціальних працівників: нове бачення проблеми».
12. Підготувати міні-реферат з теми: «Педагогічна культура викладача соціології виховання» чи «Методи виховного впливу викладача на студентів в процесі вивчення соціології виховання». Виховання як філософсько-соціологічна проблема.
13. Етапи розвитку соціологічної думки.
14. Соціально-психологічні проблеми виховання.
15. Виховання як відкрита соціальна система.
16. Система виховання соціологічного виховання.
17. Людина як жива соціальна система.
18. Плюралістична теорія людської поведінки Сорокіна П.А.
19. Освіта і виховання особистості у системно-структурному підході до досліджень поведінки людини.
20. Духовність і моральні цінності сучасної української молоді.
21. Соціалізація особистості як проблема національної освіти.
22. Соціологізація школи і соціалізація молоді.
23. Психосоціальна концепція розвитку особистості Еріксона Е.
24. Адаптивно-розвиваюча соціалізація і виховання в життєдіяльності людини.
25. Соціальні характеристики виховання.

26. Природне середовище як природні умови виховання.

27. Ідея об'єктивності процесів соціалізації суспільства у працях Бердяєва М.О.

28. Взаємодія школи і соціального середовища.

Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Соціологія виховання як наука	10
2.	Соціологічні методи вивчення процесу виховання	10
3.	Виховання як соціальний феномен: сутність, структура і функції	10
4.	Людина як об'єкт – суб'єкт виховання	10
5.	Системно-структурний підхід до розуміння соціальних механізмів поведінки людини	10
6.	Навколишнє середовище як простір виховання	10
7.	Соціалізація людини: сутність, моделі, основні етапи	10
8.	Виховання як елемент механізму адаптивно-розвиваючої соціалізації	20
	Разом:	90

8. Завдання для самостійної роботи

Змістовий модуль 1. Теоретичні основи соціології виховання

1. Проаналізувати місце соціології виховання в системі знань про людину. Підготувати конспект з теми. Завдання за вибором студента:
2. Запропонувати тези доповіді на наукову студентську конференцію на тему: «Місце соціології в підготовці вчителів».
3. Підготувати міні-реферат «Особливості соціологічних досліджень у виховній діяльності».

Змістовий модуль 2. Системно-структурний підхід до механізмів та регуляторів поведінки людини у взаємодії з вихованням

1. Розробити навчально-методичний комплекс: конспект лекції, практичного заняття, унаочнення до однієї з тем «Основні соціологічні теорії особистості», «Людина як жива соціальна система», «Теорії людської поведінки», «Природне середовище, як природні умови виховання» (за вибором).

Змістовий модуль 3. Сутність адаптації і соціалізації людини

1. Підготувати міні-реферат з теми: «Сучасні моделі соціалізації, її етапи і рівні».
2. Підготувати есе на тему «Адаптація як універсальна форма взаємодії людини з навколишнім середовищем». Завдання за вибором студента.

9. Екзаменаційні питання

1. «Еволюційна модель» соціалізації особистості Е. Еріксона.
2. «Когнітивна модель» соціалізації особистості (Ж. Піаже, Л. Кольберг).
3. «Модель інкультурації» (Ф. Боас, В. Малиновський).
4. Адаптація як важливіша проблема педагогіки вищої освіти.
5. Адаптація як соціально-психологічне явище.
6. Адаптація як універсальна форма взаємодії людини з навколишнім

- середовищем.
7. Адаптивно-розвиваюча соціалізація і виховання в життєдіяльності людини.
 8. Біхевіористична (поведінкова) модель соціалізації або «модель соціального наuczіння» (Дж. Доллард, Б. Скіннер).
 9. Виникнення і розвиток наукових поглядів на сутність соціалізації людини.
 10. Виникнення, основні етапи і напрямки розвитку соціології виховання.
 11. Етапи соціалізації.
 12. Людини як жива соціальна система.
 13. Місце соціології в підготовці вчителів.
 14. Модель «міжособистісного спілкування» (Ч.Х. Кулі, Дж. Мід).
 15. Модель «рольового тренінгу» (Т. Парсонс).
 16. Основні методи соціально-педагогічних досліджень.
 17. Основні підходи до розуміння сутності людини.
 18. Основні соціологічні теорії особистості.
 19. Основні функції і напрямки соціологічних досліджень в сфері виховання.
 20. Особистість в науках про виховання.
 21. Особливості впливу соціального середовища на виховання.
 22. Особливості соціологічних досліджень у виховній діяльності.
 23. Педагогічна акмеологія – наука про досягнення професіоналізму соціолога, соціального працівника.
 24. Поведінка людини з позицій гуманітарних наук.
 25. Погляди на природу людини.
 26. Поняття про соціальний феномен.
 27. Природне середовище як природні умови виховання.
 28. Психоаналітична модель соціалізації особистості або модель «особистісного контролю» (З. Фрейд).
 29. Рівні соціалізації.
 30. Середовище місцезнаходження і людини: пошук гармонії і взаємодії.
 31. Системно-структурний підхід до поведінки людини.
 32. Соціальна система виховання, її основні елементи і функції.
 33. Соціальні характеристики виховання.
 34. Соціологічні дослідження процесу виховання.
 35. Соціологічні дослідження як джерело достовірної соціальної інформації про соціально-виховні відношення.
 36. Соціологічні проблеми виховання.
 37. Соціологія як наука: об'єкт і предмет дослідження, місце в системі знань про людину.
 38. Сутність виховання з соціологічної точки зору.
 39. Сучасні моделі соціалізації.
 40. Теорії людської поведінки.

10. Контрольні тести

Тест № 1.

1. Педагогіка – це наука про:

- а) людину
- б) суспільство

- в) трудовий колектив
 - г) виховання людини.
- 2. У вивченні процесу виховання педагогіка тісно взаємодіє із:**
- а) економікою
 - б) політологією
 - в) психологією
 - г) астрономією.
- 3. Виховання є об'єктом дослідження:**
- а) філософії
 - б) педагогіки
 - в) психології
 - г) соціології
 - д) всі відповіді вірні.
- 4. Соціокультурний підхід теоретичної соціології визнає:**
- а) єдиний шлях розвитку для всіх народів через зміну суспільно-економічної формацій, обумовлених способом виробництва
 - б) основними у тенденціях розвитку суспільства має існування в ньому різних культур
 - в) найважливішим фактором розвитку людського суспільства є той тип цивілізації, на якому перебуває суспільство в даний історичний період розвитку
- 5. Цивілізаційний підхід теоретичної соціології визнає:**
- а) єдиний шлях розвитку для всіх народів через зміну суспільно-економічної формацій, обумовлених способом виробництва
 - б) основними у тенденціях розвитку суспільства має існування в ньому різних культур
 - в) найважливішим фактором розвитку людського суспільства є той тип цивілізації, на якому перебуває суспільство в даний історичний період розвитку
- 6. Формаційний підхід теоретичної соціології визнає:**
- а) єдиний шлях розвитку для всіх народів через зміну суспільно-економічної формацій, обумовлених способом виробництва
 - б) основними у тенденціях розвитку суспільства має існування в ньому різних культур
 - в) найважливішим фактором розвитку людського суспільства є той тип цивілізації, на якому перебуває суспільство в даний історичний період розвитку
- 7. Об'єктом вивчення соціології виховання виступає:**
- а) соціальне середовище
 - б) виховання, люди
 - в) культурна сфера.
- 8. В чому полягає сутність соціологічної теорії виховання за Дюркгеймом?**
- а) виховання народу в позитивістському дусі
 - б) необхідність виховання на єдиних для суспільства принципах моралі й нормах
 - в) сукупність і взаємодія соціальних фактів, феноменів – змісту громадського життя.
- 9. До основних функцій соціології виховання належать:**
- а) теоретична
 - б) описова

- в) інформаційна
- г) практична
- д) прогностична
- е) ідеологічна
- ж) перетворююча
- з) всі відповіді вірні

Тест 2.

1. Соціологічні методи дослідження частіше за все застосовуються для вивчення проблем:

- а) самопізнання
- б) освіти
- в) виховання
- г) немає вірної відповіді

2. Соціологічна інформація може бути отримана за допомогою:

- а) соціологічних досліджень
- б) прямого опитування
- в) психологічних досліджень.

3. Соціологія виховання використовує результати соціологічних досліджень двох рівнів:

- а) теоретичні
- б) практичні
- в) емпіричні.

4. По співвідношенню і взаємодії методів, ступеня використання засобів залежно від цілей і завдань виділяють соціальні дослідження:

- а) допоміжні
- б) кооперативні
- в) інтегративні
- г) вірні відповіді а, в
- д) всі відповіді вірні

5. До характерних рис соціолого-педагогічних досліджень відносять:

- а) масовий характер досліджуваного матеріалу
- б) комплексне використання соціальних і педагогічних методів
- в) опору на методи математичної статистики та інформатики
- г) вірні відповіді б, в
- д) всі відповіді вірні.

6. В соціологічних дослідженнях виховання задіяні такі соціальні методи:

- а) опитування
- б) спостереження
- в) соціальний експеримент
- г) аналіз документів
- д) вірні відповіді а, в, г
- е) всі відповіді вірні.

7. Залежно від ступеня участі спостерігача в досліджуваній ситуації розрізняють спостереження:

- а) пряме

- б) включене
 - в) невключене
 - г) вірна відповідь б, в
 - д) вірної відповіді немає.
- 8. Основними різновидами опитування є:**
- а) анкетування
 - б) спостереження
 - в) інтерв'ю
 - г) експертне опитування
 - д) вірні відповіді б, в, г
 - е) вірні відповіді а, в, г
- 9. Серед методів аналізу документів виділяють:**
- а) традиційний
 - б) кількісний
 - в) якісно-кількісний
 - г) вірні відповіді а, б
 - д) вірні відповіді а, в.
- 10. Кількісно-якісний аналіз ґрунтується на:**
- а) перекладі текстової інформації в кількісні показники з наступною її обробкою
 - б) перекладі текстової інформації в кількісні показники без наступної її обробки

Тест 3.

- 1. Феномен у філософії – це те ж саме, що і:**
- а) подія
 - б) явище
 - в) категорія
- 2. Соціальний феномен може сполучати в собі :**
- а) сукупність простих соціальних явищ і соціальних фактів
 - б) сукупність соціальних властивостей
 - в) вірної відповіді немає
- 3. Сукупність виховання із соціологічної точки зору у:**
- а) соціалізації індивідів
 - б) підготовці індивідів до життя
 - в) підготовці індивідів до взаємодії в групах, суспільстві
 - г) всі відповіді вірні
- 4. До основних характерних рис соціального виховання відносять:**
- а) інтеграційний зв'язок із властивостями суспільних відносин
 - б) розгалуженість діяльності, що проявляється в спілкуванні і взаємодії
 - в) спільність діяльності, що проявляється в спілкуванні і взаємодії
 - г) прояву у відносинах індивідів і груп один до одного, до фактів громадського життя
 - д) вірні відповіді а, в, г
 - е) вірні відповіді а, б, в.
- 5. У виховних взаємодіях беруть участь:**

- а) один індивід
 - б) два індивіда
 - в) два і більше індивіда
- 6. Виховні взаємодії можуть бути:**
- а) безпосередніми
 - б) опосередкованими
 - в) всі відповіді вірні.
- 7. Складовими частинами соціальної системи виступають:**
- а) люди і їх діяльність
 - б) соціальне середовище
 - в) соціальні явища і процеси
 - г) вірні відповіді б, в.
- 8. Основними функціями системи виховання є:**
- а) культурологічна
 - б) соціалізаційна
 - в) адаптаційна
 - г) ціннісноутворююча
 - д) нормативна
 - е) соціального контролю
 - ж) інтегративна
 - з) вірні відповіді а, б, г, д, е, ж.
 - и) всі відповіді вірні.

Тест 4.

- 1. Соціологічний підхід до дослідження особистості опирається:**
- а) на соціальне оточення людини
 - б) на індивідуальні особливості людини
 - в) вірної відповіді немає.
- 2. До якої категорії понять («людина» чи «особистість») можна віднести дане визначення: – неповторна єдність цілісності, вища інтегруюча інстанція, що керує психічними процесами індивіда й надає його поведженню послідовності й стійкості –**
- а) особистість
 - б) людина.
- 3. До якої категорії понять («людина» чи «особистість») можна віднести дане визначення: – співвідношення біологічного й соціального-**
- а) особистість
 - б) людина.
- 4. Основними соціологічними концепціями особистості відповідно до класифікації Д.В. Ольшанського є:**
- а) теорія дзеркального «я»
 - б) рольова теорія
 - в) нульова теорія
 - г) теорія особистості необіхевіоризму
 - д) теорія соціальної установки
 - е) вірні відповіді а, б, г, д

- ж) вірні відповіді а, в, г, д.
- 5. Особистість являє собою результат тих неусвідомлених установок, які суспільство формує самим фактом постійного впливу на індивіда – це теорія:**
- а) дзеркального «я»
 - б) рольова
 - в) теорія соціальної установки.
- 6. У сучасній соціології виділяють наступні підходи до дослідження структури особистості:**
- а) культурологічний
 - б) інформаційний
 - в) нормативний
 - г) функціональний
 - д) вірні відповіді б, в, г
 - е) вірні відповіді а, в, г.
- 7. Розрізняють наступні типи особистості:**
- а) базисний
 - б) нормативний
 - в) ідеальний
 - г) вірні відповіді а, в
 - д) всі відповіді вірні.
- 8. Яка концепція розуміння природи людини трактує її як істоту, що живе за біологічними і соціальними законами:**
- а) соціологізаторська
 - б) біосоціальна
 - в) біологізаторська.

Тест 5.

- 1. У вітчизняній психології термін «поведінка» використовується для характеристики активності:**
- а) живих істот (тварин)
 - б) рослин
 - в) комах
 - г) немає вірної відповіді.
- 2. Скільки Ви знаєте рівнів поведінки особистості:**
- а) 5
 - б) 4
 - в) 2
 - г) 3
- 3. Назвіть соціологів, які доводили, що поведінка людини залежить від її переконань і вірувань:**
- а) Е. Дюркгейм
 - б) Ф. Ратцель
 - в) Л. Кост, Т. Мальту
 - г) О. Конт

- 4. Поясніть поведінку людини на основі багатьох умов і факторів можна за допомогою:**
- а) моністичних теорій
 - б) плюралістичних теорій.
- 5. Клімат, розподіл води і суші, склад і характер ґрунту, зміна пір року відносяться до:**
- а) складних космічних сил
 - б) простих космічних сил.
- 6. Світло, звук, теплота, кольори, вологість, електрика відносяться до:**
- а) складних космічних сил
 - б) простих космічних сил.
- 7. Соціально-психічні фактори поведінки людини поєднують:**
- а) психіку
 - б) свідомість
 - в) талант
 - г) залежність нашого життя й долі від інших людей
 - д) вірні відповіді а, б, г
 - е) вірні відповіді а, б, в.
- 8. Основними регуляторами поведінки діяльності й життя людини є:**
- а) потреби
 - б) воля
 - в) характер
 - г) свідомість
 - д) вірні відповіді а, в, г
 - е) всі відповіді вірні.

Тест 6.

- 1. Навколишнє середовище – це:**
- а) неможливість існування людини без взаємодії з іншою системою
 - б) неможливість існування людини без безперервної з іншою системою
 - в) вірної відповіді немає.
- 2. Взаємодія людини з навколишнім світом диференціюється за 2 напрямками:**
- а) природним світом
 - б) соціальним світом
 - в) світом моралі
 - г) вірні відповіді а, б
 - д) вірні відповіді а, в.
- 3. На зміну панування людини над природою поступово приходить ідея:**
- а) раціоналізму
 - б) новаторства
 - в) партнерства.
- 4. Елементи нової парадигми взаємодії людини й природи містить:**
- а) «доктрина виживання»
 - б) «доктрина керування еволюцією»
 - в) «доктрина панування».

5. Природне середовище складається із:

- а) флори
- б) фауни
- в) повітряного і водного середовища
- г) іоносфери
- д) стратосфери
- е) вірні відповіді а, б, в, г
- ж) відповіді вірні а, в, г, д.

6. Природне середовище – це:

- а) джерело сировини для виробництва товарів споживання
- б) місце відпочинку й оздоровлення людей
- в) середовище усвідомлення людиною своєї природної сутності
- г) всі відповіді вірні.

7. У вітчизняній соціології склалася практика виділення в соціальному середовищі окремих сфер:

- а) політичної
- б) культурної
- в) економічної
- г) соціальної
- д) духовної
- е) всі відповіді вірні
- ж) відповіді вірні а, в, г, д.

8. В «широкому» розумінні соціальна сфера охоплює простір:

- а) соціальної справедливості
- б) соціальної рівності
- в) соціальної гарантії
- г) всі відповіді вірні.

Тест 7

1. Поняття «соціалізації» пов'язують з іменами таких соціологів як:

- а) Аристотель, Платон
- б) Ж.Б. Сей, А. Монкретьєн
- в) П. Сорокін
- г) Ф.Г. Гіддінгс, Г. Тард.

2. До плідних ідей соціалізації в працях американських соціологів відносять:

- а) соціалізація пов'язана з адаптивними процесами
- б) думка про встановлення соціальних зв'язків як один із механізмів соціалізації
- в) формування самосвідомості й системи соціальної орієнтації, а також розвиток мови
- г) всі відповіді вірні.

3. В 30-ті роки ХХ ст. термін «соціалізація» збігався із поняттям «комуністичне виховання»:

- а) так
- б) ні

- 4. Соціалізація визначається як «процес, у ході якого людська істота з певними особистісними задатками здобуває якісні, необхідні їй для життєдіяльності» – таке тлумачення характерне для:**
- а) 30-ті рр.
 - б) 60-ті рр.
 - в) 70-ті рр.
- 5. Провідним і визначальним початком соціалізації є:**
- а) навчання
 - б) виховання
 - в) дослідження.
- 6. Соціалізація охоплює процес і результат групового впливу на особистість – це модель:**
- а) «рольового тренінгу»
 - б) «соціального навчання»
 - в) «когнітивна»
 - г) «міжособистісного спілкування»
- 7. Особливе місце серед прихильників «когнітивної» моделі займає точка зору «гуманістичних» психологів:**
- а) Л. Маслоу, К. Роджерса
 - б) Ж. Піаже, Л. Кольберга
 - в) Дж.С. Міда, Ч.Х. Лантуха.
- 8. Залежно від віку індивіда виділяють три основні етапи соціалізації:**
- а) первинна
 - б) вторинна
 - в) моральна
 - г) стійка
 - д) відповіді вірні а, б, г
 - е) відповіді вірні а, в, г.
- 9. В залежності від того, що соціальне не може бути повністю відділене від біологічного, виділяють 4 підструктури особистості:**
- а) вища
 - б) нижча
 - в) психологічна
 - г) соціального досвіду
 - д) спрямованості особистості
 - е) відповіді вірні а, б, в, г
 - ж) відповіді вірні б, в, г, д.

Тест 8.

- 1. Характеристика явищ пристосування чутливості органів зору (або слуху), що виражається в підвищенні або зниженні чутливості у відповідь на дію адекватного подразника – це визначення терміну:**
- а) особистість
 - б) адаптація
 - в) соціалізація.

- 2. Яка форма пристосувальної діяльності стосовно зовнішнього середовища властива людині:**
- а) фізична
 - б) біологічна
 - в) моральна
 - г) жодної вірної відповіді.
- 3. Психологічна адаптація – це особливий вид:**
- а) культурної діяльності людини
 - б) психологічної діяльності людини
 - в) фізичної діяльності людини
 - г) всі відповіді вірні.
- 4. Серед потреб негомеостатичного характеру із психологічною адаптацією безпосередньо пов'язані:**
- а) орієнтовані потреби
 - б) неорієнтовані потреби
 - в) всі відповіді вірні.
- 5. Підкріплення біологічної адаптації на психічному рівні здійснюється за допомогою:**
- а) біологічної адаптації
 - б) психологічної адаптації
 - в) соціальної адаптації.
- 6. Соціальна адаптація є:**
- а) безперервним процесом
 - б) ланцюговим процесом
 - в) безперервно - ланцюговим процесом
- 7. Мета й програма соціальної адаптативної діяльності формується на:**
- а) психологічному рівні адаптації
 - б) фізичному рівні адаптації
 - в) жодної вірної відповіді.
- 8. В цілому адаптація, як природна властивість людини є:**
- а) необхідною умовою взаємодії з природою й соціальним середовищем
 - б) сприяє розвитку людини й удосконаленню навколишнього середовища
 - в) за її допомогою формується соціальна сутність людини
 - г) необхідною при оволодінні людиною кожним із існуючих видів діяльності
 - д) всі відповіді вірні
 - е) відповіді вірні а, б, в.
- 9. За допомогою адаптивно-розвиваючої моделі соціалізації:**
- а) з'являється можливість орієнтації у виховних впливах на цілісну людину
 - б) забезпечується комплексність виховання
 - в) виховання здійснюється диференційовано
 - г) відповіді вірні б, в
 - д) всі відповіді вірні.

11. Список використаних джерел

1. Аза Л. А. Воспитание как философско-социологическая проблема. Київ: Наукова думка, 1993.
2. Айдаралиев А. А., Максимов А. Л. Адаптация человека к экстремальным условиям : опыт прогнозирования. Ленинград: Наука, 1988.
3. Андреева Г. А. Социальная психология. Москва, 1980.
4. Андриюшенко В. А. Проблеми трансформації освіти в Україні: пошук нових підходів. *Структура освіти в регіоні : проблеми оптимізації: мат. міжнар. наук.-практ. конф.* Харків, 1996.
5. Арон Р. Этапы развития социологической мысли. Москва: Прогресс. универс, 1993.
6. Берни Р. Развитие Я-концепции и воспитание. Москва: Прогресс, 1986.
7. Буева Л. П. Человек : деятельность и общение. Москва: Мысль, 1978.
8. Вернадский В. И. Начало и вечность жизни. Москва: Сов. Россия, 1989.
9. Глассер У. Школы без неудачников. Москва: Прогресс, 1991.
10. Гурова Р. Г. Социологические проблемы воспитания. Москва: Педагогика, 1981.
11. Дергач А. А., Зазыкин В. Г. Акмеология: учебное пособие. Санкт Петербург: Питер, 2003. 256 с.
12. Духовність і моральні цінності сучасної української молоді: аналітична доповідь. *Поточ. арх. Укр. ін-ту соц. дослідж.* Київ, 1998.
13. Ильинский И. О спасительной роли образования. Москва, 1998.
14. Калайков И. Цивилизация и адаптация. Москва: Прогресс, 1984.
15. Карпенко М. П., Московцев А. Г. Международная академическая мобильность в свете применения современных дистанционных технологий образования. *Структура освіти в регіоні : проблеми оптимізації: мат. міжнар. наук.-практ. конф.* Харків, 1996.
16. Кон И. С. НТР и проблема социализации молодежи. Москва: Знание, 1987.
17. Кон И. С. Открытие «Я». Москва: Политиздат, 1978.
18. Кон И. С. Психология юношеского возраста. Москва, 1979.
19. Кууси П. Этот человеческий мир. Москва: Прогресс, 1988.
20. Кухтевич Т. Н. Социология воспитания. Москва: Изд. МГУ, 1989.
21. Левицкая А. Г. Урбанизация и воспитание: социологический анализ. Воронеж: Изд. ВГУ, 1989.
22. Лукашевич Н. П. Производственная адаптация молодежи: сущность, структура, функции. Київ: Изд-во УСХА, 1990.
23. Лукашевич Н. П. Социология воспитания: краткий курс лекций. Київ: МАУП, 1996. 180 с.
24. Лукашевич Н. П. Теория социализации как методологическая основа социальной работы с молодежью. *Молодежная политика: опыт, проблемы, перспективы.* Київ: УНИИПМ, 1992.
25. Милославова И. А. Адаптация как социально-психологическое явление. *Социальная психология и философия.* 1973. Вып. 2. С. 116–118.
26. Молодежь: проблемы формирования и воспитания. Москва: Молодая гвардия, 1978.

27. Москаленко В. В. Социализация личности : философский аспект Київ: Вища школа, 1986.
28. Мудрик А. В. Социализация в неясное время. Москва, 1991.
29. Пеньков Е. М. Социальные нормы : управление, воспитание, поведение. Москва: Высш. шк., 1990.
30. Семенов В. Д. Взаимодействие школы и социальной среды. Москва: Наука, 1986.
31. Система социологического знания: учебное пособие. Авт. сост. Щекин Г. В. Київ: МАУП, 1995.
32. Смелзер Н. Социология. *Пер. с англ.* Москва: Феникс, 1994.
33. Сорокин П. А. Доступный учебник по социологии: статьи разных лет. Москва: Наука, 1994.
34. Сорокин П. А. Система социологии. Сыктывкар, 1991.
35. Социологический словарь. Сост. Елеуков А. Н., Шульга К. В. Минск: Университетское образование, 1991.
36. Социологический справочник. Под общ. ред. Воловича В. И. Київ: Политиздат Украины, 1990.
37. Социология. Осипов Г. В. (руководитель авт. кол.), Коваленко Ю. П., Щипаков Н. Н., Яновский Р. Г. Москва: Мысль, 1990.
38. Социология: словарь-справочник: отдельные отрасли социологического знания. Т. 2. Москва: Наука, 1990.
39. Социология и современность. Ред. кол. : Константинов Ф. В. и др. В 2-х тт. Москва, 1977. Т. 1. 1977. 424 с.
40. Соціологія: курс лекцій: навч. посібник. За ред. Пічі В. М. Львів, 2002. 312 с.
41. Философские проблемы теории адаптации. Под ред. Царедворцева Г. И. Москва: Мысль, 1975.
42. Харчев А. Г. Социология воспитания. Москва: Политиздат, 1990.
43. Хомич И. И. Человек – живая система : естественнонаучный и философский подход. Минск: Беларусь, 1989.
44. Чарноушек М. Психология жизненной среды. Москва: Мысль, 1989.

12. Глосарій

Кредитно-модульна система організації навчального процесу – це модель організації навчального процесу, яка ґрунтується на поєднанні модульних технологій навчання та залікових одиниць (залікових кредитів).

Заліковий кредит – це одиниця виміру навчального навантаження необхідного для засвоєння змістових модулів або блоку змістових модулів.

Модуль – це задокументована завершена частина освітньо-професійної програми (навчальної дисципліни, практики, державної атестації), що реалізується відповідними формами навчального процесу (тема, самостійна робота, лабораторна робота, тест).

Змістовий модуль – це система навчальних елементів, що поєднана за ознакою відповідності певному навчальному об'єктові (дорівнює 30 годин загального навчального часу). Повноцінне оволодіння кожним змістовним модулем передбачає опрацювання студентом певного кола теоретичних питань на лекційних

заняттях, практичних завдань і відбувається під час аудиторної та самостійної роботи згідно з навчальним планом або за індивідуальним графіком роботи студента.

Поточний контроль – оцінювання рівня знань, умінь та навичок студентів, що здійснюється у ході навчального процесу шляхом проведення усного опитування, контрольної роботи, тестування, колоквиуму тощо.

Модульний контроль – форма контролю, у якому підводиться підсумок роботи студента впродовж модуля. Результатом модульного контролю є модульна оцінка.

Модульна оцінка – бальна оцінка (абсолютна), яку отримав студент у результаті контролю за виконанням усіх видів робіт (теоретичних, практичних, самостійних), віднесених до відповідного модуля.

Екзамен (залік) – форма підсумкового контролю, засвоєння студентом навчального матеріалу з окремої дисципліни за певний період відповідно до навчального плану.

Лекція – основна форма проведення навчальних занять у вищому навчальному закладі, призначених для засвоєння теоретичного матеріалу. Як правило, лекція є елементом курсу лекцій, який охоплює основний теоретичний матеріал окремої або кількох тем навчальної дисципліни. Лекції проводяться лекторами – професорами і доцентами (викладачами) закладу вищої освіти, а також провідними науковцями або спеціалістами, запрошеними для читання лекцій. Лекції проводяться у відповідно обладнаних приміщеннях – аудиторіях для однієї або більше академічних груп студентів.

Практичне заняття – форма навчального заняття. При якій викладач організує дискусію навколо попередньо визначених тем, до котрих студенти готують тези виступів на підставі індивідуально виконаних завдань (рефератів). Індивідуальне навчальне заняття проводиться з окремими студентами з метою підвищення рівня їхньої підготовки та розкриття індивідуальних творчих здібностей.

Консультація – форма навчального заняття, при якій студент отримує відповіді від викладача на конкретні запитання або пояснення певних теоретичних положень чи аспектів їхнього практичного застосування. Консультація може бути індивідуальною або проводитися для групи студентів, залежно від того, чи викладач консультиє студентів з питань, пов'язаних із виконанням індивідуальних завдань, чи з теоретичних питань навчальної дисципліни. Індивідуальні завдання з окремих дисциплін (реферати, курсові роботи тощо) видаються студентам в терміни, передбачені закладом вищої освіти. Індивідуальні завдання виконуються студентом самостійно при консультиванні викладачем.

Самостійна робота студента – основний засіб роботи студента по оволодінню навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних занять.

Редакційно-видавничий відділ НУЧК імені Т.Г. Шевченка
14013, вул. Гетьмана Полуботка, 53, к. 208.
Тел. 65-17-99. Chdpu_tipograf_208@gmail.com